

JOANNA KŁODKOWSKA

Afiliacja
e-mail:

XV Letnia Szkoła Andragogów i Poradzoznawców Międzygórze, 20–24 maja 2013 roku

Piętnaste, tegoroczne spotkanie młodych pracowników naukowo-dydaktycznych, organizowane przez Sekcję Andragogiki Zespołu Pedagogiki Społecznej Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zakład Pedagogiki Społecznej i Poradzoznawstwa, Wydział Nauk Pedagogicznych DSW, Wydział Zamiejscowy DSW w Kłodzku i Naukowe Towarzystwo Poradzoznawcze odbyło się w Międzygórzu, pod nieco zmienioną nazwą – *Letnia Szkoła Andragogów i Poradzoznawców* (LSAiP). Jednakże pomysłodawca i kierownik naukowy Szkoły, prof. Józef Kargul, nie zrezygnował z wypróbowanej, klasycznej formuły, która obejmuje: spotkania z badaczami problematyki andragogicznej i poradzoznawstwa, a także innych dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych, dyskusje nad

referatami wygłaszanymi przez uczniów Szkoły, udział w grach symulacyjnych, wyjazd do zagranicznego ośrodka edukacji dorosłych oraz liczne spotkania nieformalne z twórcami Szkoły, jej gośćmi i uczestnikami.

Chciałabym na to zdarzenie społeczne spojrzeć jako na działanie mające znamiona animacji społeczno-kulturalnej o walorach edukacyjnych, w której uczestnictwo przynosi, jak pisze J. Kargul, *korzyści osobiste w postaci procesu samorealizacji, w którym twórczą aktywność postrzega się jako stan „zwyczajny”, a nie „nadzwyczajny”, zaniku poczucia niemocy wobec decyzji publicznych, zmniejszeniu potencjalnego niepokoju, wynikającego ze spotkania z nieznanym, i nabywania przez jednostkę większej lub lepiej pojmowanej władzy nad jej życiem, uzyskania większej kontroli nad własną przyszłością i sprawami, które są jej drogie* (Kargul 2012, s. 162).

Uczestnicy tegorocznej Szkoły mieli okazję do definiowania i redefiniowania własnej sytuacji początkującego badacza, w kierunku postrzegania jej jako procesu samorealizacji przez aktywność naukową, traktowaną w kategoriach „zwyčajnego stanu”. Ponadto, wiedza nabyta w trakcie spotkań LSAiP, może prowadzić do zaniku poczucia niemocy, niepokoju wynikającego ze spotkania z nieznanym w świecie nauki i sprawowania kontroli nad własną biografią zawodową i edukacyjną.

Wykład inauguracyjny zajęcia LSAiP wygłosiła prof. Zofia Szarota (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Prelegentka mówiła o wartościach służących pomyślnemu starzeniu się, stylach traktowania starości, budowaniu starości, wychowaniu do starości. Swoje rozważania ilustrowała teorią powszechnego kształcenia rodzaju ludzkiego autorstwa Jana Amosa Komeńskiego, a także zaprezentowała badania międzygeneracyjnego dziedzinienia wartości.

Prof. Mieczysław Malewski (DSW) mówił o dorosłości jako o „kłopotliwej” kategorii andragogiki. Pojęcie dorosłości – stwierdził wykładowca – należy w andragogice do pojęć fundamentalnych, a jednocześnie przebrzmiałych, które do współczesnej refleksji nad edukacją dorosłych nie wnosi nowych treści. Prezentując skalę epistemologiczną analizowanej kategorii, zadał On szereg pytań, które pokazywały „dorosłość” ze stanowiska realizmu ontologicznego oraz konstruktywizmu. Zaaapelował także do słuchaczy o czujność wobec kategorii i słowników, do których się przywiązujemy, a które są przystankami nierzadko

blokującymi analityczne myślenie o rzeczywistości społecznej.

Spotkanie autorskie z prof. Danutą Urbaniak-Zajac (Uniwersytet Łódzki) było zatytułowane *Z doświadczeń biograficzno-metodologicznych*. Wykładowczyni opowiadała o własnych doświadczeniach w prowadzeniu biograficznych badań empirycznych, o uczeniu się z doświadczeń badawczych, niejednorodności stylu myślowego w badaniach pedagogicznych, zmianach, jakie dokonały się w Jej myśleniu o metodologii badań nad edukacją.

Z kolei prof. Tadeusz Aleksander (Uniwersytet Jagielloński) wygłosił wykład na temat procesów dokształcania i doskonalenia zawodowego w zrestrukturyzowanych zakładach pracy. W oparciu o przeprowadzone badania instytucji produkcyjnych i usługowych, przedstawił zakłady pracy jako organizacje społeczne, podnoszące kwalifikacje pracowników oraz wskazał na trudności organizacyjne w prowadzeniu edukacji wewnątrzzakładowej.

Spotkanie z redaktorem naczelnym periodyku *Dyskursy Młodych Andragogów*, dr Małgorzatą Olejarz dotyczyło nie tylko reguł publikowania w czasopiśmie, ale stało się również opowieścią biograficzną o historii czasopisma, momentach krytycznych i punktach zwrotnych w jego konstruowaniu.

Wystąpienie red. Wiesława Gałązki (DSW) koncentrowało uwagę słuchaczy wokół refleksji związanych z akcją *Prawdziwy PR*. Redaktor zaprezentował podstawy teoretyczne pojęcia „PR”, scharakteryzował elementy wizerunku, jego rolę w przestrzeni publicznej, przedstawił syl-

wetki „ojców koncepcji wizerunku”. Jako specjalista od kreowania wizerunku politycznego, opowiadał o własnych doświadczeniach w pracy z odbiorcami jego usług i sformułował praktyczne wskazówki odnoszące się do kreowania wizerunku.

Poradnictwo performatywne było tematem wystąpienia prof. Elżbiety Siarkiewicz (DSW). Po wprowadzeniu zawierającym teoretyczne podstawy poradnictwa, wyjaśnieniu terminów: „poradzoznawstwo”, „poradnictwo”, „praktyka poradnicza instytucjonalna, pozainstytucjonalna, osadzona w codzienności”, Referentka przedstawiła refleksje na temat mocy i roli języka w konstruowaniu świata, w tym poradniczego i scharakteryzowała własne badania nad funkcjonowaniem wypowiedzi performatywnych w praktyce poradniczej.

Letnia Szkoła Andragogów i Poradzoznawców gościła także profesorów: z Australii i Hiszpanii. Byli to: Stephen Billett (*Faculty of Education, Griffith University, Queensland*) oraz Emilio Lucio-Villegas (*University of Seville*).

Pierwszy z gości Szkoły wygłosił wykład *Uczenie się przez całe życie zawodowe: relacyjna współzależność między sprawczością jednostki a sprawczością społeczeństwa*. Badacz mówił o procesach uczenia się jednostek poprzez kolektywne praktyki konstruowania wiedzy i zmianach w sferze zachowań produkcyjnych. Transformacje kultury praktyk zawodowych – dowodził – należy traktować jako wynik współzależności sprawczości osobistej praktyków oraz wymogów otoczenia społecznego, w tym norm kulturowych.

Prof. Emilio Lucio-Villegas przedstawił sylwetkę, działalność i twórczość Paolo Regulas Neves Freire, brazylijskiego pedagoga, przedstawiciela radykalnej pedagogiki emancypacyjnej. Narkreślił kluczowe elementy jego teorii, w tym scharakteryzował dialog, będący fundamentem pedagogiki emancypacyjnej, poddał analizie „metodę” alfabetyzacji jako strategię budzenia aktywnej postawy wobec świata, zaprezentował kategorie ucisku i krytycznej świadomości jako składowe emancypacyjnych dążeń słuchaczy.

Jak wspominałam, proces animacji wymaga udziału dwóch podmiotów – animatorów i uczestników animacji. Uczestnikami procesu „ożywiania sił naukowych” byli doktoranci i doktorzy zajmujący się andragogiką, poradzoznawstwem, ale też innymi subdyscyplinami pedagogiki, którzy przyjęli rolę uczących się. J. Kargul zwraca bowiem uwagę, iż działalność animacyjna wymaga wprowadzenia czynności edukacyjnych i pedagogicznych, które stawiałyby w obliczu konieczności uczenia się przez działanie (Kargul 1995, s. 280). Aspekt edukacyjny jest w LSAiP podstawowym, ze względu na to, że opisywane spotkanie jest „szkołą”, która z założenia ma uczyć. W takiej sytuacji znaleźli się młodzi uczestnicy, podczas prezentacji referatów i w trakcie dyskusji nad nimi.

Ewa Kurek (UW) w wystąpieniu *Doradztwo zawodowe – odpowiedź na niepewność, potrzeba czy moda?* próbowała ukazać rolę współczesnego doradztwa zawodowego jako działania wspierającego radzących się, którzy zmagają się ze zmienną rzeczywistością. Owa zmien-

ność, według doktorantki, ma podstawowe znaczenie dla określenia kompetencji zawodowych doradców.

Magdalena Sasin (UŁ) wygłosiła referat zatytułowany *Motywacje studentów korzystających z międzynarodowego programu wymiany Erasmus a ich kształcenie za granicą*. Prelegentka przedstawiła założenia programu Erasmus, elementy teorii motywacji, własną propozycję badań nad motywacją. Ponadto scharakteryzowała materiał badawczy zgromadzony podczas wywiadów ze studentami zaangażowanymi w program naukowej wymiany studentów.

Agnieszka Dragon (DSW) zastanawiała się nad własnym projektem badawczym, którego celem jest poznanie mediacji, jako profesjonalnego działania i interakcji międzyludzkich w ocenie jej uczestników. Przedstawiła założenia badań, pytania badawcze, scharakteryzowała proces mediacji, a także opowiedziała o własnych doświadczeniach w pracy mediatora.

W referacie *Egzystencjalny obraz człowieka i świata – konsekwencje dla poradnictwa*, Alicja Czerkawska (DSW) przedstawiła założenia filozoficzne egzystencjalizmu oraz egzystencjalnego obrazu świata, w odniesieniu do pracy z radzącym się.

Joanna Kłodkowska (DSW) w wystąpieniu *Uczenie się radzenia sobie ze zmianami w organizacji OHP*, odwołując się do teorii uczenia się sytuacyjnego, zastanawiała się na tym, w jakich sytuacjach i warunkach następuje uczenie się radzenia sobie ze zmianami i jakie elementy składają się na ten proces.

Dylematy w prowadzeniu badań uczestniczących były, tematem referatu Darii Zielińskiej-Pękał (Uniwersytet Zielonogórski). W swojej wypowiedzi przedstawiła ona założenia metodologiczne etnografii wirtualnej, porównywała ją z etnografią klasyczną, scharakteryzowała wspólnotę wirtualną. Opowiedziała także o roli badaczki i zarazem uczestniczki forum dyskusyjnego o tematyce macierzyńskiej, o towarzyszących jej dylematach etycznych i sposobach radzenia sobie z poczuciem dyskomfortu, związanego z koniecznością godzenia tych ról.

Alicja Szostkiewicz (UMK) przedstawiła projekt badawczy *Uwarunkowania całonocnej aktywności edukacyjnej osób w średniej dorosłości*. Doktorantka dokonała zestawienia wyjaśnień terminów używanych w projekcie oraz przedstawiła cele i metody badań, które zamierza w nim zastosować.

Doświadczenia bezdomności – perspektywa pracownika socjalnego, były tematem wystąpienia Doroty Eineberg (DSW), która zaprezentowała różne ujęcia bezdomności, proces stawania się bezdomnym oraz własne refleksje z pracy z osobami doświadczającymi bezdomności.

Praca socjalna była także treścią wystąpienia Agnieszki Szewczyk (DSW). Przedstawiła ona referat zatytułowany *Pracownik socjalny jako refleksyjny praktyk, czyli rozważania o różnorodnych sytuacjach poradniczych*. W swojej wypowiedzi odpowiadała na pytania o to, czym jest sytuacja poradnicza, opisała różne ich rodzaje oraz role pracownika socjalnego jako doradcy w procesie pomocowym.

Beata Jakimiuk (KUL) przedstawiła tekst *Model kompetencji doradcy zawodowego – problem otwarty*. Autorka poddała analizie metodykę tworzenia modeli kompetencji doradcy i starała się ukazać sposoby projektowania standardów kompetencji doradcy zawodowego podejmowane przez różne instytucje zaangażowane w standaryzację pracy doradców zawodu.

Monika Sulik zaprezentowała fragment warsztatu biograficznego *Niecodzienna biografia Syzyfki Książkożerczyni*, w którym zachęcała odbiorców do refleksji nad zaprezentowaną instalacją *Rower*, która stała się pretekstem do poszukiwania przez uczestników zdarzenia tzw. „kierunkowskazów biograficznych”.

Marcin Szumigraj (Uniwersytet Zielonogórski) przedstawił wyniki prowadzonych przez siebie badań dotyczących problemów Lubuszan, *Lubuszanie 2012 w świetle badań – zasoby i deficyty*. Prelegent naszkicował obraz mieszkańców Województwa Lubuskiego, stan ich kapitału kulturowego, obyczajowości, mobilności i preferowanych wartości.

LSAiP stała się również miejscem zdarzenia społecznościowego, wpisującego się w idee animacji kulturalnej. Wykorzystując własne zasoby, Miriam Mościcka-Biedak (UMK) zaprosiła uczestników Szkoły do udziału w warsztatach tańca średniowiecznego.

W ramach działalności animacyjnej, została wydzielona przestrzeń, w której uczestnicy mieli okazję do nabycia umiejętności budujących warsztat pracy naukowej. Okazje te zostały nazwane przez

prof. J. Kargula „grami symulacyjnymi”. Ich konstrukcja była zorientowana na włączenie młodych naukowców do aktywnego wypowiedzania się na tematy zarezerwowane tradycyjnie dla profesorów, czy redaktorów czasopism naukowych. Młodzi, wcielając się w role rad naukowych wydawnictw, nabywali zaufania do własnych sił i dokonywali krytycznej analizy podsunętych przez profesora artykułów.

Dopełnieniem działań w zakresie inicjowania i towarzyszenia w stawianiu się badaczem, była wizyta w Uniwersytecie w Ostrawie, w Republice Czeskiej. Podczas spotkania z czeskimi andragogami i pedagogami społecznymi, partnerzy dialogu mieli okazję do porównania sytuacji zawodowej polskich i czeskich pracowników naukowo-dydaktycznych oraz procesów kształcenia andragogów.

Ostatnim etapem animacji był pomiar efektywności pracy w Letniej Szkole. Niektórzy uczestnicy mówili wprost, że gdyby wiedzieli to, czego dowiedzieli się uczestnicząc w grze symulacyjnej i słuchając niektórych wystąpień, prezentowany referat sformułowaliby zupełnie inaczej. Sadzę, że podobny namysł nad własną twórczością, skłonił jednego z uczestników do rezygnacji z przedstawienia własnego tekstu. W tym miejscu można by zadać pytanie o to, co to oznacza dla uczestników, czy ich sytuacja po zajęciach w LSAiP jest lepsza, czy może gorsza do sytuacji wyjściowej?

Animacja, która miała miejsce podczas XV LSAiP, stała się sposobem na

poszukiwanie swojego miejsca w „przestrzeni nauki” i stworzyła sposobność do weryfikacji i negocjowania swojej roli andragoga, poradodawcy, badacza. Animacja, dziejąca się podczas tych majowych spotkań, może również stać się dla niektórych uczestników swoistym katalizatorem zmian, które mają zmieniać jakość ich aktywności naukowej.

Bibliografia

- KARGUL J., 1995, *Animacja społeczno-kulturalna*, [w:] T. Pilch, I. Lepalczyk (red.), *Pedagogika społeczna*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa.
- KARGUL J., 2012, *Upowszechnianie, animacja, komercjalizacja kultury. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.